

Biblioteka
ČAROBNA KNJIGA

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
Lars Saabye Christensen
“BEATLES”

Copyright © J. W. Cappelens Forlag AS, 1984;
Cappelen Damm AS, 2009.

Copyright © 2014. za srpsko izdanje Čarobna knjiga

“This translation has been published with
the financial support of NORLA”.

ISBN 978-86-7702-354-6

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, prešampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2014.

Laš Sobi Kristensen

BITLSI

S norveškog prevela
Jelena Loma

**Čarobna
knjiga**

Sadržaj

Prvi deo	7
<i>I Feel Fine</i> . Proleće 1965.	9
<i>She's a Woman</i> . Leto '65.	73
<i>Help</i> . Jesen '65.	83
<i>Rubber Soul</i> . Zima '65/66.	111
<i>Paperback Writer</i> . Proleće '66.	144
<i>Yellow Submarine</i> . Leto '66.	159
<i>Revolver</i> . Jesen '66.	185
<i>Strawberry Fields Forever</i> . Proleće '67.	213
<i>A Day in the Life</i> . Leto '67.	244
Drugi deo	251
<i>Hello Goodbye</i> . Jesen '67.	253
<i>Revolution</i> . '68.	268
<i>Carry That Weight</i> . '69.	324
<i>Let It Be</i> . Proleće/leto '70.	377
<i>Golden Slumbers</i> . Jesen/zima '70/71.	409
Treći deo	413
<i>Come Together</i> . Leto '71.	415
<i>Sentimental Journey</i> . Jesen '71.	441
<i>Working Class Hero</i> . Jesen '71.	444
<i>My Sweet Lord</i> . Jesen '71.	448
<i>Wild Life</i> . Jesen/zima '71.	452
<i>Revolution 9</i> . Zima/proleće/leto '72.	467
<i>Love Me Do</i> . Leto/jesen '72.	483

PRVI DEO

I FEEL FINE

Proleće 1965.

Sedim u našoj vikendici, stigla je jesen. Nervira me desna šaka, prekrivena ožiljcima, a i ovaj kažiprst, kvrgav i izvijen poput kandže. Ne mogu da odvratim pogled od njega onako grčevito pripijenog uz hemijsku koja piše crveno. Izrazito nakazan prst. Šteta što nisam levoruk, svojevremeno sam baš to želeo – da budem levoruk i da sviram bas-gitaru. Doduše, mogu da pišem levom rukom ali, baš kao i Leonardo da Vinči, samo u suprotnom smeru. Ipak, sada pišem desnom, stoički podnoseći oskrnavljenu šaku i nakaradni kažiprst. Mirišu jabuke, jak miris jabuka širi se sa starog stola za kojim sedim u mračnoj prostoriji. Veče je prvog dana, a samo sam na jednom oknu otvorio kapke. Pod prozorom leži mnoštvo mrtvih buba, muva, komaraca, osa, sasušenih, tananih nožica. Pomalo sam omamljen od mirisa voća, u mojoj praznoj glavi nešto se oslobodilo, senke su zaigrale po zidovima na mesečini koja probija kroz jedini prozor pretvarajući prostoriju u starinsku dioramu. I kao Ulin otac, berberin sa Sulija, koji je uvek pogrešno stavljao film u projektor pa smo o rođendanima gledali po tri Čaplinova filma unatraske, tako se i ja sad okrećem ka prošlosti. I pre nego što stignem i da razmislim, film iza mojih očiju zastaje na dobro poznatoj slici na kojoj se zadržim koji trenutak, zamrznem je, pa joj naredim da oživi, jer sam svemoguć. Jasno čujem šljunak pod našim nogama dok cunjamo preko Zapadnog trga, prepoznajem ošamućenost od dima cigarete koji sam uvukao punim plućima. Ringo me čuše laktom i mi zastajemo, sva četvorica, a Džon nam pokazuje crn, uglačan *mercedes* parkiran ispred prodavnice kućnih ljubimaca Naranja.

Prvi se oglasio Džordž. Rekao je:

„Ovaj je za tebe, Pole.“

Svi su znali da sam ja specijalista za *mercedese*. Nije mi čak trebao ni alat. Samo triput okreneš okrugli znak ulevo, naglo pustiš i izvučeš, jer se do tog trenutka postolje već uveliko otkáčilo. Potrčasmu uza stepenice, džemper me je grebuckao od vrućine. Osmotrismo situaciju:

„Previše ljudi“, prošapta Džon.

Ostali su se složili s njim. Pod jabukama na uglu stajala su neka dvojica, a odmah pored nas neka starica je prelazila ulicu.

„Nema s-s-smisla da rizikujemo“, promrmlja Ringo.

„Već smo pokupili *opel* i dva *forda*“, reče Džordž.

„Ali ovo je 220 S!“, rekoh.

„Pokupićemo ga neki drugi put“, reče Džon.

Ali nije bilo izvesno da ćemo ga sutradan zateći na istom mestu. I tada me, kao i onoliko puta kasnije, obuze žudnja i više nisam slušao ostale. Pređoh ulicu smireno, sâm, i nagnuh se nad haubu. Srce mi je još kucalo opuštено, ravnodušno. Neki par naiđe niz ulicu iz pravca Berleove škole, ona dvojica pod jabukom baciše pogled na mene, papagaji iz izloga nemo zakreštaše. Onda triput zavrnuh *mercedesov* znak, naglo pustih, povukoh i tutnuh ga pod džemper. Džon, Džordž i Ringo uveliko su me prešišali, šekali su se tobož prirodno ali su s leđa ličili na tri bandere sa crvenim sijalicama. Džon se okrenu i besno mi mahnu, a ja mu odmahnuh uz osmeh i onda se sva trojica dadoše u trk ka Uri. Sâm na mestu zločina, obazreh se – niko nije reagovao. Pođoh za njima, polako, kao da odugovlačim ne bih li što bolje proživeo događaj, ne bih li pružio šansu vlasniku automobila da me uhvati. Telo mi je obuzimala divna, vrela nervoza. Ali niko me nije pojurio. Izvukoh plen, pobedonosno ga bacih uvis pa potrčah ka ostalima.

Čekali su me kod Čike na Stepeništu sa po kesicom soka u ruci.

„S-s-stvarno nisi normalan“, reče Ringo.

„Jednom će nas ukebati“, promrmlja Džon.

Pogledao me je, ali se nije osmehnuo. Sedeo je nekako rezigniran, gotovo tužan, sa ledenom kesicom soka i cigaretom u ruci.

Bilo je skoro devet sati. Smrklo se a da nismo ni primetili. Čika na Stepeništu zatvarao je radnju, a mi otumarasmo niz Seljačku stazu¹. Znak sa *mercedesa* pružih Džordžu, pošto smo ih šekali kod njega, u kutiju sa časopisima pod krevetom.

„Sad imamo već šest ovakvih“, reče.

„Ali ovo nam je prvi 220 S!“

„Meni su s-s-svi isti“, oceni Ringo.

„Možda *izgledaju* isto, ali *znaš* da nisu“, odvratih.

„A koliko imamo *fijata*?“, zapita se Džon.

„Devet“, reče Džordž. „Devet fića.“

¹ *Bondebakken* (norv.) – kolokvijalni naziv dela Ulice Ejlerta Sunta u kraju Frogner, Oslo. (Prim. prev.)

„Burazer mi je doneo porno-magazin iz Kopenhagena.“

Najednom svi zastadosmo i pogledasmo ga.

„Iz Danske?“, prošapta Ringo zaboravivši da muca.

„Igrao je rukomet tamo. Bog te mazô.“

„Pa... pa kakvi su?“

„Fenomenalni“, reče Džon. „Moram kući.“

„Ponesi ih sutra“, reče Džordž.

„Da, ponesi ih!“, doviknu Ringo bacajući uvis šrafčiger. „Ponesi!“

Džon i ja smo išli u istom pravcu, pa nastavismo niz Levenšoldovu ulicu, a Džordž i Ringo pođoše ka Suliju. Nismo progovarali. Pod đonovima nam je krckao pesak od zimus, a pločnik je bio prepun sasušenih psećih govanaca. Bilo je jasnih naznaka da stiže proleće iako je još bilo prohladno, dani kratki i tek sredina aprila. Bacih pogled na svoje cipele, srećan što mi je majka obećala da će mi kupiti nove u maju. Ove su ličile na gojzerice i bile teške kao tuč. Ni Džonove cipele nisu bile mnogo bolje. Sve što je imao na sebi nasledio je od dve godine starijeg brata Stiga, koji je bio visok metar osamdeset pet. Sva Džonova obuća bila mu je stoga toliko velika da je prvo jednom morao da zakorači u njoj, pa tek onda da krene dalje.

„Mislim da već imamo dosta znakova“, počeo Džon i ne pogledavši me.

„Možda treba da skupljamo različite marke?“, predložih.

„Već imamo dosta“, ponovio je.

„Pa možemo da prodamo duplikate.“

Džon najednom zastade i uhvati me za ruku.

„Vidi!“, dreknu pokazujući na trotoar.

Trgnuh se. Pred nama je ležao nekakav kanap. Kanap. Beli kanap tik ispred nas.

„Granater“², prošapta Džon.

Oćutah, neprekidno zureći preda se.

„Granater“, ponovi Džon i ustuknu za korak.

Stajao sam na metar, možda i manje od užeta. Jedan kraj gubio se u živici, a drugi je bio privezan za rešetku na slivniku.

„Pa nismo sigurni da je Granater“, rekoh tiho.

„Šta... šta ćemo sad?“, promuca Džon iza mene. „Da zovemo pandure?“

² *Granatmannen* (norv.) – čovek koji je početkom 1965. godine ostavljao zamke sa granatama širom Osla. Nikad ga nisu uhvatili. (Prim. prev.)

„Ne mora da znači da je Granater samo zato što je ovde neki kanap“, nastavih, više za sebe.

„Oni momci sa Grefsena su zvali pandure“, prosikta Džon. „Može da nas digne u vazduh!“

U tom trenutku kao da sam se istopio. Istopio, izmestio. Zakoračih, sagnuh se, začuh kako se Džon dere iza mene, pa povukoh iz sve snage.

Začu se grozna buka, ali zato što je za drugi kraj užeta bilo privezano šest konzervi. Džon je uveliko pretrčao na drugu stranu ulice i sad se krio iza bandere. Pokazah mu ulov i on izađe iz rova. Istog časa, iza živice se začu smeh i kikotanje. Džon preblede, stegnu pesnice, a već narednog trenutka preskoči živicu i otud izvuče neka dva klinca. Prislonio ih je na obližnji *opel*, pretresao. Uperi prvo prst u mene, potom i u kanap, pa reče:

„Znate li vi na koliko se ide u ćorku za ovo?“

Balavci odmahnuše glavom.

„Pet godina!“, dreknu Džon. „Poslaće vas u Jeren, vi niste ni čuli za Jeren, ali to vam je jedna bestragija, i tamo ima da tucate kamenje! Pet godina! Kapirote?“

A šargarepice klimnuše.

Onda Džon uze onaj kanap, uveza ih jednog za drugog i najuri niz ulicu. Trčali su kao ljudi, a svet izađe na prozore misleći da prolazi svadbena povorka. I kad su odmakli nekoliko kvartova, još se čuo zveket konzervi.

„Što ih nisu skinuli?“ Džon se počesa iza uha.

„Verovatno im je zabavno“, odvratih.

„Verovatno.“

Nastavismo niz ulicu. Nešto kasnije, Džon mi reče:

„Ti nisi normalan! Mogao si da odeš u vazduh!“

„I, kakve su fotke u tom magazinu što ti je doneo burazer?“

„Ogromne pičke. Duplo veće od onih u *Koktelu*.“

Naglo je začutao. Nisam imao snage da ga dalje zapitkujem, pa samo sačekah nastavak.

„I uopšte nemaju dlake“, izlete mu.

„Bez dlaka?“

„Skroz. Sve je obrijano.“

„Ma je l' to može?“

„Izgleda da može.“

„Ringov ćale je brica“, rekoh.

„Sve se vidi“, nastavi Džon.

„Baš sve?“

„Aha.“

Rastali smo se kod bioskopa Gimle. Džon skrenu naniže ka Heftijevoj ulici, a ja produžih ka Šilebeku. Nisam mogao da izbacim ćelave pičke iz glave. Pokušavao sam da ih zamislim, ali mi nije polazilo za rukom. Najbliže tome što mi je padalo na pamet bila je ona gola ženska iz *Porodičnog leksikona*, ali mislim da je to bio neki lažnjak, na njoj je pička izgledala kao neka ravna površina pa nije bilo ni dlaka, ali ni otvora – gde takvo nešto da završi u *Porodičnom leksikonu*.

Kad sam skrenuo u svoju, Svoldersku ulicu, poče da pada kiša, ona topla, lagana kišica od koje gotovo i da ne pokisneš, nevidljiva. Zamišljao sam kako mi po licu padaju dlačice, kratke, crne dlačice, a cela ulica mirisala je čudno, kao tuš-kabina kod fiskulturne sale, i nigde nije bilo ni žive duše. Potrčah ka kući jer sam već kasnio četrdeset pet minuta.

Kod poštanskih sandučića naglo zastadoh ugledavši meku kovertu. Na nju je bila prikačena cedulja. Poštar nije pronašao Nurdala Rolfsena u tom ulazu. Može li neko da mu pomogne? Mogao sam. Pismo je bilo za mene. Tutnuvši kovertu pod džemper, ušunjah se u stan i zavih pravo u svoju sobu. Tamo pažljivo otvorih kovertu načuljivši uši. Niko se nije približavao. Baš kao što je pisalo u oglasu. Diskretno, dobro upakovano. Iz Sve u jednom. Čitavo tuce *rubin ekstra*, roze, za jedanaest kruna. S tim što nisam morao da platim. Niko ne zna ko je Nurdal Rolfsen. Al' sam lukav. Pogladih ambalažu ne usuđujući se da je otvorim. Spolja se čula kiša, dlačice su udarale o prozorsko okno. Onda sakrih pakećić u treću fioku, ispod revije *Pop ekstra*, izdanja o Bitlsima i knjige o Konkvestu.

Bio je četvrtak, to pouzdano znam, jer smo sutradan morali da predamo sastav – poslednji pred ispit, a sastave smo uvek predavali petkom kako bi razredni starešina Lue imao čime da se zanima preko vikenda. Nisam napisao ni reč. Plan mi je zapravo bio da počnem s kašljanjem već u toku večeri, s gadnim, hrapavim kašljem od kojeg majka i otac neće moći da zaspe do duboko u noć. A sutradan ujutru bih ljudski protrljao čelo o jastuk kako bi mama konstatovala temperaturu 39,5 i istog časa naložila da ostanem kod kuće. Ali sad bi to značilo da poslednji vidim porno-magazin Gunarovog

brata. Stoga reših da napišem sastav kad keva i ćale odu na spavanje. Istog časa, keva se stvorila na vratima s mojom večerom i čašom mleka.

„Kad bi bar provirio da nam se javiš“, reče.

Prihvatih tanjir i čašu.

„Sedimo u dnevnoj sobi. Nije preko sveta.“

„Znam“, rekoh.

„Gde si bio dosad?“

„U školskom dvorištu.“

„Zar ovako kasno?“

„Igrali smo između dve vatre.“

Zakoračila je u sobu pa shvatih da se neću tek tako izvući. Već sam znao šta će mi reći i kako treba da joj odgovorim da ispadnem dobar dečko.

„Zar moraš da lepiš ove grozne slike po zidovima?“

„Meni se sviđaju.“

„*Ovo* ti se sviđa?“, podigla je glas pokazujući na sliku pod samom tavanicom.

„To su Enimalsi“, pojasnih.

Majka pogleda pravo u mene.

„Moraš hitno da se ošišaš. Prerašće ti uši.“

Pomislih na svog proćelavog oca i pocrveneh jer mi se pred očima ukazalo jedno krajnje neprijatno obličje, jedna monstruoza, sumanuta hibridna glava. Majka priđe i upita šta mi je.

„Šta – šta mi je?“, ponovih promuklo.

„Nešto si mi najednom čudan.“

Došlo je do neočekivanog i opasnog obrta u razgovoru. Stadoh da jedem demonstrativno, ali majka me je posmatrala oslonjena o dovratak.

„Da nisi večeras bio sa nekom devojčicom?“, upita.

To suludo, neprikladno, idiotsko pitanje koje mi je uputila čekalo je na odgovor, a umesto da prasnem u smeh, razbesneo sam se.

„Bio sam sa Gunarom! I Sebastijanom i Ulom!“

Majka me potapša po glavi.

„Svejedno bi trebalo da se ošišaš.“

Svejedno? Šta joj sad to znači? Kakvu li mi je sad zamku postavila? Prikupih poslednje atome snage za odgovor koji je uvek palio kod keve jer je svojevremeno želela da postane glumica.

„I Rudolf Nurejev ima dugu kosu.“

Majka polako klimnu, usne joj se raširiše u osmeh, pa mi opet spusti ruku na glavu kao da mi pruža blagoslov.

„Slobodno je dovedi ovamo.“

Mislim da sam u tom trenutku bio najcrveniji bledoliki na Divljem zapadu, ako izuzmemo Jensenijusa, operskog pevača koji je živeo na spratu iznad nas, pio tridesetak eksporta³ na dan i tvrdio da bi bez umetnosti i kaucije ovaj svet stao.

Otac je sedeo u fotelji ispred biblioteke sa ilustrovanim listom *Nå* čiju je naslovnu stranu krasila slika pevačice Venke Mire, zaokupljen rešavanjem ukrštenice. Onda podiže uzano, blede lice ka meni.

„Jesi li uradio domaći?“

„Jesam.“

„Spreman za ispit?“

„Mislim da jesam.“

„Nema šta da misliš, to treba da znaš.“

„Spreman sam.“

„Raduješ li se polasku u realku⁴?“

Klimnuh.

Otac mi se osmehnu pre nego što se iznova posvetio rešavanju ukrštenice. Poželeo sam mu laku noć i već krenuo kad ponovo začuh njegov glas.

„Kako se zove bubnjar Bitlsa?“

Izgledao je vrlo čudno kada me je to upitao, mislim da je čak malo i pocrveneo. Ne bi li se opravdao, pokaza mi časopis.

„Ula“, počeh, ali se zauzdah. „Ringo. Ringo Star. Ali pravo ime mu je Ričard Starki“, objasnih.

Otac to zapisa u kvadratiće, pa klimnu i reče:

„Odlično. Uklapa se.“

Legao sam i čekao da mama i tata odu na spavanje. Kada bih odmah upalio svetlo, videli bi kroz procep ispod vrata. Osluškiavao sam kišu, vozove kako

³ *Eksportøl* (norv.) – vrsta norveškog piva sa višim procentom alkohola koja se ne proizvodi od osamdesetih godina prošlog veka. (Prim. prev.)

⁴ U starijem norveškom obrazovnom sistemu, realna škola (norv. *realskole*) predstavljala je obrazovni stupanj između osnovne škole i gimnazije. (Prim. prev.)

prolaze tek stotinak metara odatle, negde između moje sobe i Frognerskog zaliva. Znao sam tačno kuda idu, nije bilo mnogo saobraćajnica u ono vreme. A iako ti vozovi nisu išli daleko, van granica Norveške, uvek sam zbog njih pomišljao na neke daleke zemlje, one sa urolane mape iza katedre, a ponekad bi me podsetili i na zvezde i svemir. Tada bi mi se pogled zamutio, počeo bih da propadam, propadam u sebe, a ako bih vrisnuo, mama i tada bi smesta dotrčali, u mom oku sićušni, puke tačkice u daljini, ali bi me polako izvukli natrag. Ipak, sada nisam vrisnuo. Slušao sam vozove i tramvaj kako kriči preko Trga Ulafa Bula. A usred svega toga, i prigušene glasove svojih roditelja, kao i radio koji nikad nisu gasili, a na njemu uvek opera koja mi je zvučala tako usamljeno, tužnije od bilo čega na svetu, glasovi sa nekog drugog sveta, sivog i bez pokreta, hladna i mrtva pesma. A po zidovima oko mene visila su lica koja su takođe pevala, ali se ništa nije čulo, nisu se oglašavali ni gitare ni bubnjevi. Roling stounsi, Dejv Klark fajv, Holisi, Bitlsi. Bitlsi. Slike Bitlsa. Stalno sam sanjao Ringa, Džona, Džordža i Pola. Sanjao sam da sam jedan od njih, da sam Pol Makartni, da imam te okrugle, tužne oči zbog kojih su sve devojčice vrištale kao sumanute, sanjao sam da sam levoruk i da sviram bas. Naglo se pridigoh u krevetu. Ali ja jesam jedan od njih, pomislih naglas i zasmejah se. Ja sam u Bitlsima.

Bilo je pola dvanaest, mama i tata su legli. Bacih se na posao. Imali smo tri teme. Prva nije dolazila u obzir. *Moja porodica*. Tata je bankar i rešava ukrštenice. Kad je bila mlada, mama je želela da postane glumica. Ja se zovem Kim. Naprosto nije dolazilo u obzir. Druga je glasila: *Jedan dan u školi*. Nipošto. Mora se imati mere čak i u laži, čak i ja moram imati mere u laži. Donekle se možeš provući laganjem, ali preko toga postaje već sumanuto. Morao sam da pišem na treću temu: *Moji planovi kad završim školu*. Izvukoh vežbanku ispod hrpe starih kesa od užine. Za prethodni sastav dobio sam trojku. Ali taj mi je pisao čale. *Moj hobi*. Smislio je da apsolutno moram pisati o filateliji, iako sam imao samo dve trouglaste markice sa Obale Slonovače. Ta trojka ide na čaletov račun. Rešio sam da rizikujem. Ubacih patronu u penkalo i povukoh mastiljavu crtu po listu. Sad nema povratka. Ushićenje mi se slivalo niz kičmu, osetio sam se skoro kao neki genije. Prvo ću da završim realku, posle i gimnaziju. Onda ću upisati medicinu i biću doktor u nekoj siromašnoj zemlji gde ću sve od sebe dati za bolesne crnce. Ispisao sam tri i po stranice. Čak sam ubacio i Nansena u zaključak iako mi se Severni pol

baš nije uklapao sa onim crncima. Onda se setih da bi Albert Švajcer bio prikladniji za poređenje, ali bilo je već kasno. Sklopih vežbanku i ne pročitavši šta sam napisao. Vreme je brzo proteklo budući da sam začuo poslednji voz za Dramen, a onda je sve utonulo u tišinu. Kiša beše stala. Tramvaji više nisu išli. Roditelji su zaspali. I sâm sam tonuo u san kad začuh neki piskavi glasić odozgo, ali to nije bio Bog, već Jensenijus. Noćna ptica, naš slavuj, mesečario je po kući pevajući stare pesme iz vremena kada je bio slavan pevač.

Dok je Jensenijus tako pevao, nije bilo šanse da zaspim iako nije bio ni izbliza depresivan kao oni glasovi s radija. Pre je zvučao nekako jezivo, mada je kao pojava bio naprosto komičan. Bio je ogroman čovek i poprilično je ličio na Ivara Fredrika Andersena, debeljka sa ambalaže IFA bombonica, koji je i sam bio operски pevač. Tako sam i došao na sledeću ideju: u petom razredu sam isekao sa kutije bombona Andersenov potpis i prodao ga za dve krune Gunaru, koji je sakupljao autograme. Imao je sve, od reliste Arnea Ingijera pa do druga Lina Bjaoa. Gunaru je bilo malo neobično što je papir tako tvrd. Nije to papir, rekao sam mu. *Karton*. Najluksuzniji. Ali što je tako sitan? Zato što je isečen iz tajne prepiske, objasnio sam. Tri dana kasnije, Gunar mi je tutnuo kutiju bombonica pod nos. Nije bio ljut, samo zbunjen. Vratio sam mu pare, ali posle toga više nismo poslovali.

No da se vratimo na Jensenijusa, operskog pevača iz našeg ulaza. Ličio je na dirizabl, a iz tog golemog balona dopirao je tako tanan i zvonak glasić kao da negde unutra čuči mala devojčica. Svojevremeno je, kažu, bio bariton. Razne priče kolaju o Jensenijusu i ni sam ne znam u koju da verujem, ali kažu da je delio bombone devojčicama, pa i dečacima, i zauzvrat tražio da se grli sa njima. Svojevremeno je bio bariton, ali onda su mu nešto petljali sa međunožjem i sada je sopran, pije kao smuk i peva kao anđeo. U sebi sam ga prozvao Kit, jer i kitovi pevaju zato što su usamljeni, a more je tako veliko i pusto.

I tako sam utonuo u san tog prvog dana.

Sastave smo morali da predamo već na prvom času, odmah pošto Zmaj očita Očenaš. Ali on nikad ne bi stigao dalje od „da se sveti ime Tvoje“, već bi zanemeeo, pocrveneo i stezao pesnice dok mu zglavci ne pobebe, pa bi Gusan spremno preuzeo da očita do kraja dok smo ga mi ostali, stojeći pravi kao strele na svojim mestima, podržavali mrmljanjem što smo bolje mogli. Seb je

te nedelje bio redar, tako da se sad šećkao između klupa i sakupljao vežbanke, a potom ih je uredno složio na katedru ispred nastavnika Lua. Om zbunjeno osmotri razred.

„Jesu li svi predali?“ upita tiho.

Seb klimnu i pođe nazad ka svome mestu. Sedeo je u zadnjoj klupi do prozora, ja sam sedeo iza Gunara u srednjem redu, a Ula je sedeo u prvoj klupi do vrata, uvek je prvi izletao iz učionice i poslednji ulazio u nju. Inače, zgodno je bilo sedeti iza Gunara jer si iza njegovih leđa mogao sakriti čitav *Porodični leksikon*. Sad se okrenuo prema meni da me pita:

„Koji si temu izabrao?“

„Planovi za budućnost.“

„I, šta ćeš da budeš kad porasteš?“

„Lekar u Africi.“

„A Seb će da bude misionar – u Indiji.“

„A šta si ti pisao?“

„Ja ću da budem pilot. A Ula će da bude ženski frizer.“

„Nego, jesi li ti doneo onaj magazin?“

Gunar kratko klimnu, pa se okrenu ka tabli.

Lue nas je još promatrao kao da mu se pred očima ukazao neki nov, veličanstven predeo, a ne sedmo A, dvadeset dvojica bubuljičavih, masnokosih klinaca sa rukama u džepovima.

„Jesu li svi predali?“ ponovio je.

Tišina.

„Ko nije predao?“ Rešio je da reformuliše pitanje.

U učionici potpuni muk. Niko ni da zucne. Samo udaljeno tandrkanje tramvaja negde dole, jer mi smo bili najstariji i naš je bio ceo gornji sprat.

Lue se pridiže i stade da se šećka levo-desno po podijumu ispred nas. Svaki put kad bi prošao pored katedre, potapšao bi hrpu vežbanki uz sve zadovoljniji kez na licu.

„Učite“, poče. „Učite i sav moj trud nije bio uzaludan. Uskoro ćete naučiti i da je *tačnost* ključna osobina u svetu odraslih. Kad pređete u realku, od vas će se zahtevati sve više toga, da ne spominjem šta čeka one koji smeraju da upišu gimnaziju ili fakultet. Sve će vam se tada kasti, ali je još bolje da to shvatite pre negoli kasnije. A ovi sastavi pružaju nagoveštaj da ste možda *ipak* shvatili, ako ne sve, a ono bar ponešto.“

Sedeo sam u srednjem redu, na svom skrovitom mestu iza Gunarovih leđa. Lue je ispred mene marširao po pozornici i skandirao svojim toplim, drhtavim glasom. A iako nismo slušali ni reč od onoga što govori, bili smo srećni jer nismo morali da analiziramo zavisne rečenice ili da čitamo Terjea Vigena. A onda je začutao. To je moj mali trik, u stanju sam da isključim zvukove, što mi je u nekoliko navrata išlo naruku. Nastavnik Lue se pretvorio u nemi film, njegovi pokreti bili su nagli i teatralni, a usta su mu se žustro pomerala, tako da je nema publika već mogla da pretpostavi šta mu leži na srcu. No tu je bilo i dodatno obrazloženje na tabli. *Kad kročite u beli svet, budite spremni – Borite se za otadžbinu i norveški jezik – Vežba vodi ka savršenstvu – Okreni levi obraz i uvek prvo pitaj – Bjernstjerne Bjernson*. I tek pred zvono shvatih da se on zapravo raduje. Radovao se jer smo konačno, taj poslednji put, predali sastave na vreme. Obradovali smo nastavnika Luea, jer nas je voleo. Uto je zvonilo i svi su poleteli napolje iako je Lue bio usred rečenice. I danas ga tako pamtim, sivi čovečuljak umotan u prevelik radni mantil, tanka kosa mu pada preko čela, a lice mu blista od napora i sreće. I još tamo stoji i nemo se obraća dvadeset dvojici izbezumljenih dečaka u stampeđu ka vratima, još je tamo, izgubljen u svome svetu, usamljen kao i Jensenijus, ali srećan, jer ga je u tom trenutku napustila sva ironija i obuzela istinska toplina i ljubav prema nama.

No to možda kažem sada. Onda se nemi film prekinuo čim je zazvonilo, a ja se bacih na Gunara. Odjurili smo pravo u klozet gde se već skupilo njih desetak-petnaest, što je značilo da se neko izlanuo. To je morao biti Ula, pošto je Ula bio najgori blefer na svetu, zaigrao bi mu svaki mišić na licu čak i da u ruci drži običan par trojki.

„Gde ti je?“ navaljivao je Zmaj.

„Nije ti ovo cirkus“, odvrati Gunar.

„Foliraš“, tada će Zmaj. „Nemaš ti ništa!“

Gunar ga je samo dobro odmerio, a Zmaj se već od toga sav unervozio, bio je podebeo, znojio se i cupkao s noge na nogu.

„Kad sam ja blefirao?“ upita Gunar.

Setih se događaja sa bombonicama i odvratih pogled. Svi su znali da Gunar nikog ne folira, a Zmaj je polako ali neumoljivo istisnut iz kruga, posramljen, crven i zadihan.

Gunar nas pogleda, pa ispod džempera i košulje izvuče golemu belu kovertu. Dok se obruč oko njega stezao, on je konačno otvorio i iz nje izvuče

magazin. A onda, kao da ga ništa od toga više ne zanima, dodade ga meni, pa bez reči uđe u jednu od kabina i zaključa vrata za sobom.

I tako dospoh ja u centar pažnje, svi su me podgurkivali i požurivali jer se bližio kraj malog odmora. Počeh da listam. Istog časa osetih uznemirenost oko sebe, i sâm sam se unervozio, nisam to želeo da vidim. Prve slike bile su studije obrijanih pičaka, a okupljeni nisu davali glasa od sebe, niko se čak nije ni iscerio, vladala je grobna tišina. Nastavih da listam sve brže, pičke na sve strane, dijagonalni rascepi preko cele stranice. Ali pred kraj je sve konačno počelo da liči na nešto, fotografije celih žena sa velikim sisama, propisno dlakavih, kad odjednom naletesmo na sliku nekog geliptera sa celom njuškom zagnjurenom u žensko međunožje.

„Šta radi ovaj?“, upita neko.

„Liže.“ Bio je to Gunarov glas. Stajao je ispred kabine sa velikim kezom na licu.

Nastupi potpuni muk.

„Liže?“

„Pa vidiš valjda da joj liže pičku!“, ogласi se neko treći.

„Liže joj... pičku!“

Zmaj prevrnu očima sa svog mesta na izlazu iz klozeta.

„Aha.“

„Kako... Kakav li je ukus?“

„Kao da paseš travu“, odgovorih kao iz topa. „Ako imaš sreće. Ali ako naletiš na neku gadnu, to ti je kao da žvaćeš bajatu salamu ili znojave patike.“

Začuše se koraci na stepenicama i nastade komešanje u našem velikom stadi. Gunar me pogleda preneraženo pa mi tutnu onu kovertu i pođe ka izlazu sa ostalima. Leđima okrenut ka ulazu, ubacih magazin u kovertu i istog časa osetih ruku direktora škole na ramenu, pa se okrenuh.

„Šta ti je to?“, pitao je.

Načas se čitav svet urušio, sve oko mene je padalo, uporno i postojanom brzinom, kao da nikad neće prestati. Direktor se nadvio nada mnom kao pulena⁵ pa sam morao da se izvijem unatraške ne bih li ga pogledao u oči. Sve oko nas je padalo i mi sa njim i bilo je lepše nego kad staneš na skakaonicu od deset metara, tamo na Frognerskom kupalištu, neposredno pred skok, prvi sa tolike visine.

⁵ Pramčana figura (od francuske reči *poulaine*). (Prim. prev.)

„Tata mi je dao časopis“, počeh. „Da pokažem nastavniku Lueu.“

„Kakav časopis?“

„Zapravo je prospekt. Turistički prospekt o Africi. Stric mi je bio tamo za Uskrs.“

Direktor se zagleda u mene.

„Tvoj stric je bio u Africi?“

„Jeste“, potvrdih.

Nadvio se još više, pripalo mi je muka od njegovog daha koji je mirisao na haringu, riblje ulje i duvan. Uzmakao je i viknuo:

„Pa šta čekaš, beži na čas!“

I ja jurnuh uza stepenice, ka suncu. Istog časa je zazvonilo za kraj odmora, zvučalo je kao da mi je to zvonce u glavi. Preostali ološ me je dočekao pred fiskulturnom salom, gledali su me kao da sam mali glatki zeleni čovečuljak koji je upravo sleteo na Zemlju.

„Kako... kako?“, naposletku prozbori Zmaj.

„Direktor voli izbrijane sa prilogom od kefira“, dostojanstveno im dobacih u prolazu.

Najednom me obuze neki umor, bio sam sasvim iscrpljen. Pošto nas je nastavnik fiskulture neko vreme davio na ulazu, krenusmo ka svlačionici koja je vonjala na znoj, opremljenoj drvenim klupama, gvođenim zakačaljka i podom klizavim i mokrim od tuševa. Bilo mi je čak svejedno i da li ćemo imati fiskulturu napolju. Najednom se Gunar stvori pored mene. Malo usporismo. Krišom mu tutnuh kovertu, a on je umota u džemper koji je već skinuo.

„Baš sam đubre“, reče.

Zastadosmo.

„Ostavio sam te na cedilu“, nastavi Gunar. „Pravi sam izdajnik.“

„Pa ionako je magazin bio kod mene“, rekoh.

„A ja sam ti samo uvalio kovertu i otišao. Baš sam govno.“

„Ali ti se ne bi snašao.“

Gunar se uspravi, na širokom licu mu se pojavio slabašan osmeh.

„Pa ne“, reče. „Ne bih.“

Prasnusmo u smeh. Gunar se presamitio, kratko zamahnuo pesnicom kroz vazduh, ali se odmah potom uozbiljio, nikad pre ga nisam video tako ozbiljnog. Reče mi tiho ali zapovednički:

„Kime, upamti – uvek možeš da računaš na mene!“

Posle smo se i rukovali, sve je to bilo vrlo svečano, njegovi snažni prsti stegnuše mi šaku kao da je vezica peršuna. Zapitah se da li sam nešto slično video u *Ilustrovanim klasicima*, *Lordu Džimu* ili *Poslednjem Mohikancu*, ali se setih da sam zapravo takvu scenu video u jednoj epizodi *Sveca* i obradovah se što je petak, kada se emituju detektivske serije.

„I š-š-šest – nula!“, dreknju Ringo dok smo prolazili pored stadiona Bislet na putu ka Koreovoj duvandžinici u Teresinoj ulici. Sedeo mi je na prtljažniku budući da je njegov bicikl ostao bez žbica otkako mu je otkazala kočnica na Seljačkoj stazi pa se uspaničio i zabio cipelu u prednji točak. Posle toga je izgledao kao da je izašao iz sekača za jaja.

„Ali š-š-šest – nula!“, ponovi Ringo. „Šest – n-n-nula!“

„Da je protiv Engleske ili Švedske, pa i ajde. Ali ovo je Tajland...“, odvratih. „Svejedno! Šest g-g-golova!“

Naidosmo na velik uspon u Teresinoj ulici i više nisam imao daha da pričam. Pored nas su se Džon i Džordž čilo vozikali, dobacivali nam i galamili, a odozdo je nailazio tramvaj. Ako samo požurimo do duvandžinice, nema šanse da nas prestigne.

I zaista, stigosmo pre tramvaja. Već sam se radovao povratku, kada je bio red na Džordža da vozi Ringa.

„Majku mu, neće me valjda opet staviti da igram krilo“, reče Džon.

„Ćuti, samo da upadnemo u tim“, razborito će Džordž.

„Neću opet da igram b-b-beka“, ubaci se Ringo. „Nervira me kad s-s-stojim.“

Svi zajedno smo ušetali kod Korea, u njegovu mračnu duvandžinicu, u tu neobičnu smesu mirisa duvana, voća, znoja i slatkiša. Znali smo da ispod pulta drži izdanja *Koktela* i *Krimi-žurnala*, ali posle magazina Gunarovog brata kao da su izgubili svu draž, što je u neku ruku bilo šteta.

Iz mraka izroni Kore, dobričina boksterskog lica sa zečjom usnom. Mislim da nas je prepoznao od prethodne godine.

„Članarina?“, upita.

Klimnusmo i spustismo po deset kruna na pult. Kore uze četiri kartice i mi mu izdiktirasmo imena.

„Pedeset prvo godište“, promrmlja Kore. „Znači, ove godine ste kadeti.“

„Je l' se dosta njih prijavilo?“, upita Džon.

„Imamo dobre timove u svim uzrastima“, Kore će uz osmeh.

„Š-š-šta će uraditi F-f-friga u ligi?“, pitao se Ringo.

„Ima da pobedimo“, odlučno mu odvrati Kore.

„A š-š-što smo pregazili Tajland š-š-šest – nula!“ Ringo nikako nije mogao da prevaziđe svoje oduševljenje.

„Prvi trening je u utorak u pet. Na Friginom terenu.“

„Hoće li se ići u Dansku ove godine?“, upita Džordž.

„Hoće, valjda. Ako se potrudite, upašćete u taj tim.“

Uzeli smo članske karte i kupili kolu da podelimo. Nismo se usudili da kupimo duvan – šta ako se Koreu ne sviđa da Frigini kadeti puše? Niko nije želeo da izvisi za Dansku.

Kad smo izašli na ulicu, Ringo tiho upita Džona:

„Š-š-šta si uradio s magazinom?“

„Bacio sam ga.“

„B-b-bacio!“

„Aha.“

Svi zapravo odahnuosmo, ali Ringo nije odustajao:

„Pa šta će ti reći b-b-brat na t-t-to?“

„Burazeru ne smeta što sam ga bacio.“

Onda skočismo na bicikle i jurnusmo niz Teresinu ulicu. Topao vazduh nam je zviždao u ušima i pevali smo *I feel fine* na sav glas. Džordž povika da mu brzinometar pokazuje osamdeset na sat, ali ta sprava nije bila baš najpouzdanija. Kako bilo, morali smo ljudski da prikočimo kad smo izbili na Bogstadski put.

„Još manje od mesec dana do Sedamnaestog maja“, reče Džon.

„Što znači da se bliži i ispit“, dodade Džordž.

„A i l-l-letnji raspust!“, povika Ringo.

Svi začutasmo. Čudna nam je bila pomisao na to leto. Nismo znali hoćemo li posle raspusta upasti u isti razred, pa čak i u istu školu. Ali pošto smo se zakleli na večnu odanost, ništa nas nije moglo razdvojiti. Bitlsi se nikad neće raspasti.

Prvo smo optočali ceo teren, onda smo malo vežbali udarce glavom, a na kraju su nas podelili u dva tima, po osmorica u svakom. Dali su nam da igramo na velikim golovima, kao seniori i policijski kadeti, a golmani su se

osećali nekako sićušno među stativama. Đipali su što su više mogli, ali nije bilo šanse da dohvate prečku. Ličili su na haringe u ogromnoj mreži. Džon i ja smo upali u isti tim, on je bio centralni napadač, a ja desni bek. Protivnik mi je bilo levo krilo, a to je bio Ringo. Džordž je igrao štopera i nije mu baš prijalo kada se Džon zaleti poput tenka čisteći sve pred sobom. Ja sam sa svoje pozicije šutirao ka sredini terena. Džordž je u nekoliko navrata uspeo da zaustavi Džona, ali sam podozrevao da ga on pušta kako bismo svi upali u tim. Pred kraj se i Ringo dokopao lopte i zajapuren jurnuo duž aut-linije. Kad mi se dovoljno približio, došao mi je tako da samo ja čujem.

„P-p-pusti me da prođem! P-p-pusti da prođem!“

Stajao sam nepomično u raskoraku na svojoj poziciji. Nije me ništa koštalo da propustim Ringa pošto sam već izveo nekoliko dobrih uklizavanja i računao da sam time sebi obezbedio mesto u timu. Stoga nisam ni mrdnuo, Ringu je bilo dovoljno da oprtči oko mene kao oko stuba i centrira loptu ka nekom ćelavcu pred golom. Ali, naravno, rešio je da igra preko svojih mogućnosti pa poče da izvodi neke kerefeke umišljajući da je u Brazilu, saigrači dreknue na njega, a on se zaleti pravo na mene i obojica popadasmu ničice, lopta od njega izlete u aut i – napad za mene.

„U p-p-pičku materinu“, prosikta Ringo. „P-p-pičku materinu!“

„Pa nisam se ni mrdnuo!“

„K-k-kako ja to da znam? G-g-gde si video da se b-b-bek ne mrdna?“

Mislim da je Džonov i moj tim pobedio 17 : 11. Posle su usledili komentari i kritike. Za nekolicinu se već znalo da sigurno upadaju. Aksel na голу, Četil i Vili u napadu. A naravno i Džon kao razbijač. Džordž je izgledao iscrpljeno, a Ringo se durio.

„Idućeg vikenda je utakmica“, vikao je Oge. „U subotu. Protiv Šlemestada. Kod njih.“

Čutali smo kao zaliveni. Bile su to ozbiljne stvari. Trener nastavi:

„I ima da pobedimo!“

Na to zaurlasmo.

„Bravo, momci! Svi vi ovde dođite i u iduću subotu, pa ćemo na autobus za Šlemestad. Većina će zaigrati iduće nedelje, a ako neko slučajno ne stigne da se oporba na terenu, ima dana, je li tako?“

Tim se razišao, neki pođoše sami, drugi u grupicama. Ostali smo sami na ogromnom terenu da rezimiramo učinak.

„Mislim da svi upadamo“, reče Džon.

„Ovaj majmun me nije p-p-pustio iako sam ga p-p-pitao“, reče Ringo upirući prstom u mene.

„Ali nisam se ni pomerio!“

„B-b-baš zato! M-m-mislio sam da ćeš krenuti levo pa sam jurnuo p-p-pravo. K-k-koja fora!“

Džon je najednom zanemeo. Ukrućen kao lovački pas, gledao je prema zgradi televizije, a onda prošapta prepuklim glasom:

„Ljudi, ljudi, eno ga Per Petešen!“

Okrenusmo se i mi. Bio je to zaista Per Petešen, glavom i bradom. Išao je prema nama opuštenim korakom, u belom šortsu i plavo-belom dresu, sa torbom prebačenom preko ramena.

„Moram da mu uzmem autogram“, povika Džon. „Ima li neko olovku?“

Ali ko još nosi olovku – ili papir – na fudbalski trening. Per Petešen nam se približavao, a Džon je očajnički prebira po travi jer takvu šansu nije smeo da propusti. Uspeo je da pronađe jedino omot od žvake *zip*. Taman ga je peglao na butini kad se Per Petešen stvori tik kod nas.

„Autogram“, ispali Džon pružajući mu omot od žvake.

Per zastade i blagonaklono nas pogleda, pa spusti torbu u travu i nasmeja se.

„Nemam olovku“, reče Džon.

Per tad iskopa hemijsku iz torbe pa se potpisa na papiru slatkastog mirisa. Per Petešen, sa dva veličanstvena *p*. I upravo kad je hteo da krene, Ringo istrča pred njega, a dotle je sve vreme cupkao pored nas.

„Ajde, šutni mi da branim!“

Petešen zastade i zabaci gust pramen kose s lica.

„Ajde. Idi na gol.“

Ringo nas pogleda, crven kao paprika, pa jurnu ka голу. Stao je na sam centar i zgrčio se kao rak. Per Petešen je postavio loptu, iskoračio i šutnuo koji put u travu.

„Crni Ula“, tiho će Džordž. „Skroz je šenuo. Sve i da uhvati loptu, ima da proleti s njom kroz mrežu.“

Petešen se zaleti i šutnu, a u sledećem trenutku Ringo je sedeo na zemlji sa loptom u krilu. Nije se pomerio ni milimetar s pozicije. Izgledao je zblanuto, kao da ne zna šta ga je snašlo. Nekako se pridigao i doteturao do nas. Per Petešen prebaci torbu preko ramena, zabaci šiške i doviknu Uli: